

Publicerad 2012-10-25 12:29 av Tomas Söderlund

Funnet djupt i kuriosagömmorna: en arton år gammal saga.

Sagan om Kung Grötmyndig

Det fanns en gång, berättar de gamle, ett litet kungarike som hette Gnorkl. Det var inget särskilt märkvärdigt rike, bara några bergstoppar och ett par tunnland odlad jord mitt i en stor skog - men eftersom det var ett kungarike fanns där i alla fall en kung. Kung Ök¨sdur, som han hette, var väl ingen särskilt märkvärdig kung heller noga taget, men han menade själv att han härstammade från själva gudarnas ätt. Därför lät han bygga ett stort palats att vräka sig i, av den bästa sten som hans smeder och byggare kände. Hela taket belades med guld, så att dess lyster missledde de arma fåglarna att tro att själva solen stigit ned från himlen och lagt sig att vila i staden. (Eftersom det bara fanns en enda stad i Gnorkl hade man aldrig känt något behov av att döpa den. Man kallade den kort och gott för staden.)

Men folket knorrade och sade:

- Kungen tror sig vara förmer än sitt folk; medan vi bor i lerkojor får vi streta ont på hans bygge. Men numera skall han lyda namnet Grötmyndig, alldenstund hans högmod retar oss! Och så kallade folket sin kung för Ök¨sdur den Grötmyndige, och fann tröst i hans ilska därpå. Men kungen lät snart saken bero, då han fann att han kunde göra föga att hindra det, och andra göromål krävde hans tid.

En mörk och stormig natt kom så en fattig odalman till staden, och sökte sig till palatset. Men då han ville tala med kungen skrattades han ut:

- Haha! Inte kan vi störa kungen i hans kvällsvard bara för en bondgubbes nycker! Och så kördes han på porten. Han återvände efter en stund, när han tyckte att kvällsvarden måste vara överstånden - men då fick han höra att kungen gått till sängs, och knappast kunde väckas för en mager gammal bonddrängs skull. Och så kördes han återigen på porten. Han fann inte på någon annan råd än att sätta sig på tröskeln och invänta morgonväkten. Det gjorde han också, men när morgonen grydde kom tjänstefolket och skrek:

- Du din odåga! Är du här ännu? Det förstår du väl att kungen inte kan ta emot dig nu, mitt i ottemålet. Men då vart det så att kungen hörde av tumultet, och han kom själv ut för att se vad som stod på.

- Vad står på? grumsade han. Och bonden berättade som det var, att han hade hört två lurviga skogstroll tissla och tassla om att de skulle röva bort prinsessan, för "om hon är av gudaätt så är hon nog mör och fin i hullet". När kungen fick höra detta blev han alldeles förskräckt, och rusade till prinsessans kammare för att se efter hur det var ställt med henne. Men se, där var tomt som i bondgubbens börs, och fönstret stod på vid gavel. Då blev kungen ond, och gav order om att hela vaktstyrkan skulle steglas. Men snart fick han sansen åter och knotade bittert:

- Nu är väl hin onde efter mig, då prinsessan är bortrövad och jag inga vakter har kvar som kan hämta hem henne! Och så fick han själv kläda sig i rustning och gå att söka henne. En stor yxa tog han med på färden.

- Den kommer väl till pass när jag hittat trollen!

Så letade han länge längs vägarna, men han hittade inte ett skal en gång. I skogen vågade han inte leta, för där strövade det omkring vilda kor som åt små barn sades det i byarna. För att inte tala om alla alver, som hade ord om sig att utöva trolldom. En ryslig afton, när himlen var grå och regnet slog som piskrapp i leran, sökte han härbärge i en liten stuga. Gumman som bodde där sa, att visst fick han stanna över natten - men

den enda mat som erbjöds var rovor och vatten. Kungen rasade och kved:

- Vet att jag är kung! Jag vill ha redig undfägnad! Och så slängde han ut tallriken genom fönstret. Gumman glodde på honom och svarade:

- Så kung han är får han svälta inatt, för annan föda har jag inte. Och kungen låg vaken av hunger och tänkte på de överdådiga rätter han ätit i staden, tills han blev så stressad att han smög ut och letade upp rovorerna som han hade försakat, och satte i sig dem. När han skulle smyga sig in igen hörde han ljud från skogen. Han spejade mot skogsbrynet, och då såg han en lång, spetsig individ komma mot honom.

- En alv! tänkte han förskräckt och slet i dörrvredet. Men det var inte bättre än att dörren gått i lås, och rustningen och yxan hade han inne!

- Vem är här? pep han. Vet att jag är kung!

- Såpass, svarade alven. Jag är Knöl, alvfolkets herre. Men inte kan det väl vara människornas kung som står här och trampar lera, han har ju ett palats av guld. Nej, helt visst är du en bedragare! Då blev Ök¨sdur så harmsen att han berättade hela historien för den pillemariske alvmannen. När han var färdig steg solen redan över horisonten och gumman kom ut för att hämta vatten. När hon såg Knöl for hon in igen och slog igen dörren.

- Nu är det illa ställt när själve kungen har ränt i alvhand! Ut med hans saker så stugan inte blir troll-eri-trollad! Och så slängde hon ut brynjan och vapnet. Men nu blev kung Ök¨sdur så illa till mods, att han fick fråga Knöl hur det var:

- Är du häxmästare, som allmogen säger?

- Åh nej, det är bondskrock och övertro. Alver kan inte trolla. Men jag vet en gammal trollgubbe, den fattigaste mannen i riket, som är mycket trollkunnig. Han trollar med knäna.

- Då måste du föra mig till honom. Månnтро han kan hjälpa mig hitta de elaka trollen?

- Nå, det skulle jag väl kunna, svarade Knöl tankfullt. Men då får du lov att erbjuda mig något i gengäld.

- Du skall få en präktig kruka, fylld med silvermynt, föreslog kungen.

- Nej, krukor har jag nog av, och silver har inget värde för en alv. Jag tror du får lova att uppfylla en önskan senare, när jag har funderat ut vad jag vill ha. Men oroa dig inte, jag skall inte fråga efter något som du inte kan ge mig. Och det fick kungen lov att böja sig för.

När han hade lovat att hålla sitt ord gav de sig iväg, och Knöl ledde dem bort från allfarsvägarna och in på en övervuxen stig som ringlade upp i bergen. De vandrade i tre dagar och tre nätter, tills de kom till en by med leriga gator och spetsiga tak på husen.

- Den här byn heter Òarein. Trollgubben bor i en hydda utanför byn.

- Ligger det här i mitt kungarike, Knöl? Husen ser märkliga ut. En kvinna ilade förskrämt över gatan när hon såg de båda vägfararna. Hennes kopparsmycken rasslade till mot varandra och gav en dov klang.

- Och folk har underliga kläder, tillade han med en handrörelse mot hennes röda struthatt.

- Det hör nog till Gnorkl, men tveklöst har ingen av dina fogdar letat sig hit - för här har man i alla fall mat för dagen. När kungen hörde detta blev han vred, men han kunde inte svara, eftersom han visste att det var nödår i landet och hans skatter var hårda. De gick vidare i tystnad, och han sparkade trumpet mot backsötan som kantade vägen. Snart kom de till hyddan. Knöl hejdade kungen och sade:

- Han är mycket ful, och sur och dum, men han är ruskig på att trolla, så gör bara som han säger så går det nog bra. Så gick de in.

De möttes av en otäck, obestämbar odör. Därinne satt gubben på en pinnstol och sov. Dova snarkningar rullade mot dem. Knöl skakade honom vaken och mumlade något till honom. Han nickade och blängde på dem. Han var rysligt ful med stora, utstående skumögon och kantig näsa. Munnen var hopsnörpt till ett blekt streck i det smutsbruna, flottiga ansiktet.

- Nå? kväkte han med nasal röst. Vad vill kungen mig? Och så fick kungen berätta sin historia igen, medan den trollkunnige lyssnade uppmärksam.

- ...så jag undrar om han kunde hjälpa mig finna trollen? avslutade Ökësdur sitt rabblande. En stund satt han tyst, gubben, sedan gick han ut och ställde sig i en leråker. Och så började han trolla med knäna så att himlen blev grön och gräset blått, solen kvittrade och fåglarna sken, och de blev vimmelkantiga allihopa. Sedan trollade han tillbaka alltihop igen och sa:

- Nu vet jag var trollen har gömt den fagra flickan, men var, det säger jag inte förrän jag har fått någon lön för mödan. Då blev kungen så rasande att han tog yxan och gjorde kaffeved av stugan.

- Tänk att ingen kan tjäna sin kung utan giriga baktankar, vrålade han och jagade Knöl och gubben runt nejden med den väldiga bilan lyftad för hugg. Men trollgubben stannade tvärt och trollade så att yxan blev mjuk och böjlig som ett grässtrå. Då släppte kungen yxan och grep istället en gren från marken. Men då knätrollades han så att han svävade upp i ett högt träd och blev hängande på en gren. Och han fick inte komma ner förrän han dyrt och heligt hade lovat att bygga ett stenhus åt gubben - och dessutom i två våningar. Och så fick han slita och gno och bära sten och mura i en hel vecka, medan gubben övervakade arbetet och Knöl förstrött låg på en kulle med ett grässtrå i munnen och tittade på. Ni må tro att han var trött när han äntligen var klar - han orkade inte ens säga emot gubbens krav på ersättning. Hundra guldmynt och en tunna öl i månaden ville han ha för sin möda. Ökësdur lovade, och fick veta att trollen fanns på ett berg, som kallades Höga Berget just därför att det var så högt. Knöl sade att han mycket väl visste vad som åsyftades, och han lovade visa vägen. Gubben trollade tillbaka yxan, och så gav de sig iväg. Nu var kungen så utled på att gå, att han köpte två goda hästar i byn till högt pris.

- Vi har mistat mycken tid redan, och om trollen äter prinsessan blir jag stollig av sorg, förklarade han sig för Knöl.

De sprängde fram som en stormvind genom landet och stannade inte förrän de nådde bergets fot. Det var för brant för hästarna, och de bytte dem mot ett skrovmål i närmaste by. Kungen klagade bittert över det dåliga bytet, men spillde ingen tid på prut. Redan samma kväll började de klättringen. De hade bara kommit halvvägs vid solbärgningen, då det vart mörkt som i en kolsäck, men de fortsatte på känn. Plötsligt bumpade kungen in i något raggigt och ruggigt. Den flåsande andedräkten avslöjade att det var ett sovande troll. Ökësdur halade fram yxan och nackade det beslutsamt.

- Det var rätt och billigt, berömde Knöl, men varför kunde du inte ha frågat honom var prinsessan är först?

- Det är lätt sagt nu, i efterhand. Låt oss istället finna tag i den andra, så skall vi göra på ditt vis då. De sökte sig vidare mot toppen, men fann inga fler troll den natten.

När det blev ljust såg de snart att de var ensamma på berget. Det blev så, att de satte sig på varsin stubbe och tänkte. Så gick det upp en talgdank för Knöl:

- Blir inte troll förstenade i solljus? frågade han.

- Jo, det är så sant! Men då måste de ha en grotta att gömma sig i någonstans. De såg sig omkring, och se, där var en stor sten med jord på ena sidan, som om den hade vältrats omkull och rests igen.
- Det var då ett infall, sa Knöl. Måntro det här är trolldörren. Han tipp-tappade med fingrarna mot stenen.
- Tipp-tapp! lät det i berget. Och gissa om de blev rädda när de hörde fotsteg under stenen. Raskt sprang de och gömde sig i en hallonbuske.
- Vem är det som knackar på min port? hördes en grov trollröst. Men de vågade inte svara. Efter en stund avlägsnade sig fotstegen igen. Nu visste de var trollgrottan var, men stenen var för tung för dem. Det fanns ingen annan råd än att vänta tills trollet öppnade själv. När solen gått ner hörde de stegen igen.
- Jag undrar just vart Bofar tog vägen igår? gnisslade rösten. Måntro han härjar och roar sig på egen hand? Stenen rullade åt sidan. När trollet kom upp var kungen snabbt där med yxan, men det här var mycket större än Bofar, och det slog ut med armen så kungen for iväg.
- Halledudane då, vad putte-nuttigt! Maten kommer och knackar på dörren. Knöl rusade till undsättning, men han fick ett slag i huvudet och sjönk i dvala. Trollet band ihop dem med vidjor och hämtade en kittel. Så gjorde han upp en väldig stockeld, och skulle just lägga dem i kitteln när han fick syn på yxan.
- Vad är detta då? Den kan duga som förrätt, sa han glatt och gluffade i sig den. Snart var han inte så glad längre, för yxbladet skar upp magen inifrån, och han stöp som en klubbad oxe. Men Knöl och kungen satt ju bundna! De grät sig till sömns. Men de väcktes av en larmande folkhop; det var byborna som hade sett elden och gått upp för att se vad som stod på, då de hade hört att kungen var där för att slåss mot troll.

Nu befriades de från bojorna, och i grottan hittade de den fagra, grönögda prinsessan bunden. Trollen hade sparat hennes liv för att göda upp henne. När hon var befriad tog Knöl kungen avsidet och påminde honom om löftet.

- Nå, säg vad du vill ha, så ska du också få det! Men Knöl bad om prinsessans hand. Kungen blev rosenrasande, men måste stå vid sitt ord.
- Såvitt hon själv vill, svarade han till slut - och det gjorde hon. Och när de gift sig var bondfolket inte längre rädda för alverna, och de båda folken umgicks flitigt. Alverna lärde folket att skogskorna inte alls var vilda rovdjur utan fogliga gräsätare - och det var så människan började hålla kor.

Kung Grötmyndig blev en mildare människa och efterskänkte hundskatten i hela landet, och så upplät han rum i palatset åt hemlösa. Varje månad skickade han en tunna öl till trollgubben. Och alla levde de själaglada i hela sitt livs dagar, berättas det, men det är en annan historia.

Texten är utskriven från Poeter.se

Författaren Tomas Söderlund med Poeter.se id #19761 innehar upphovsrätten